מחיצה של ברזל נמי עיילי בה מיא. מתמהי להא סתם מחיצה י' טפחים היא ולא מטיא עד קרקעית הים ואפילו מגעת לקרקעית הים מי לפסר שלא יכנסו הים מתחתיה: **אלא משום.** הכי מחייך עליה: **דקל הוא שהקילו חכמים בים.** בחיצה י' מהניא בה ואע"ג דעיילי בה מיא מעיללי ומתמהי: **כדבעא מיניה רבי טבלא מרב.** וכי היכי דמחיצה תלויה מהניא מחיצת הקנים נמי מהניא דמה לי מיערבי מיא מתמהי מה לי מיערבי בין קנה לחבורו: **פשיטא קמ"ל.** ר' יהודה למר [מה.] לפיזה רוח שילפה יש לו ד' אמות היינו תנא קמא דקנן לפליגי עליה דר' יוחנן בן נורי: **שמונה על שמונה לימא ניילפו.** לרבנן סברי ד' לכל רחבין היינו שמונה על שמונה ור' יהודה סבר לחד רוח ותו לא כדקתני ומודה ר' יהודה לר' אליעזר שסח בירר לו שתים לכאן ושתים לכאן שיין יכול לחזור בו וכן סח בירר לרבינתן לרוח אחת: **מתקוף.** דר' מאיר דסברי שמונה על שמונה לחילוק: לרבי יהודה מלומדות ולרבי מאיר גדולות דפיקוט יליף ורגליס יותר מאחה הוא: **נאמה דידיה.** לית לפי מה שגופו מרוח יש לו ד' אמות באחת מאחת המרוכה: **של קדש.** לכל לדם אמות שוה של ו' טפחים בינוים למידת שתי אמות שהיו בשוקן בבירה[ה] שנעשו למידת אחת של משה: **גבי יש שאמרו.** משנה (ה) במס' כלים (פ' י"ז משנה י"ח) יש שאמרו הכל לפי מה שהוא לדם מלא קומתו מנחה מלא חפציו קטרת מלא לוגמיו ביום הכפורים ובמזון שתי סעודות לעירוב ולתיתי נמי ד' אמות ליגלג חוץ לתחום: **אי הוה דייקינן הוי אי.** בכולי הש"ס לא הוי מצינו לתרוצי כל דיוקי ולא הוה תניא: **משום דאילא נמי גחיבורו.** שגופו בינוני וחמתו קלרה ולא סגי ליה בחמה של דידיה ובעי למיתב ליה בחמה של קדש: **היו שנים זו.** מתניתין פריכא לעיל[ו]: **אי שנא הסם דפליגיהו.** לחמרו רבנן לקמן[ז] דשמעתין שלשתן מסורין לטלטול זו עם זו: **חושי דיורין.** דיורי החלרות רבים ולא ידעי כולן להזהר וחתו לטלטולי כלים ששמתו בחילוקה לתוך חילוקה לחרת לרך ממלעיל: **הלא.** גבי ג' מנשים יכולין החילוקים ליזהר להא מועטין ניהו ולא חושי: **שתים החילוקות לחסורות זו עם זו.** כלים ששמתו בזו לחסור להכנים לזו לרך ממלעיל שנמלא שילחו מרשותן לרשות המסור להן: ס"ג **לחתי דיורי** דעירבי חילוקות בהדי ממלעיל הוו **נהו חדא.** [ח] (ולישתרו כולם דלמי כחתן דליירי התם דומיח דבני חלר שעירבו ויהבי כולהו עירובן בבית אחד דלמו כחילו דרו כולהו בחומו בית וחלר דהחום בית הוא ומשתרי הא הכא נמי דמו כחתן דליירי כולהו בחלר לחלרות בני חלר לחלרות מיומד לכל אחד ואחלר רשות כולן ולחסור להושיל מרשות לרשות להיינו חן הבחים לחלר בלא עירוב ומניחים לחומו בחלר חן הבחים וכשהחלר פחומה לחלר לחרת ורולין לעשותן רשות אחת נוטלין העירוב שגבו חן הבחים ונותנין לחומו בחלר חלרי: **ולי דדרה ממלעיה ועירבה בהדי דידך שלילוסה דחילוסה עבדה** לא גרסינן הכא עד לקמן [ע"ב]: **שנשנה ממלעיה עירובה בזו וכזו.** דדמיא ממלעיה כחילו דרה בהן וחין דיורי חילוחות בחלרות בחלרי ניהו:

בשני

רבי יהודה היינו תנא קמא. ומ"ת דילמא ר' אליעזר ור' יהודה לא פליגי אחנא קמא אלא אברבע אמות לכל רוח, שהן שמונה על שמונה. ופריש בתלמוד ארץ ישראל [מן] שבירר לו מבעוד יום וקדיש עליו היום, ושמעינהו מן הדא (דת"ל) [ד]לא יכנס דברי ר' מאיר. ר' יהודה אמר [יכנס]. לא על הדא איתאמרת אלא אריושא דפיר[ק]א, מי שהוציאוהו גרים או רוח רעה איתאמרת עליה. א"ר בון מדה ר' יודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו. **תניא נמי הכי ישנן שמונה על שמונה דברי** ר' מאיר, כלומר ארבע אמות לכל רוח ישנן שמונה על שמונה אמות. אמר רבה מחלוקת להלך. פי' אפילו[ן] ר' יוחנן בן נורי לא התיר לו (להלך אלא) [אלא להלך] אלפים אמה, אבל לטלטל דברי הכל ד' אמות אין טפי לא. והני ד' אמות היכא כתיבי. כדתניא שבו איש תחתיו, בתחתיו. וכמה תחתיו, גופו ג' אמות ואמה כדי פישוט ידיו ורגליו. והני ד' מצומצמות דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר אמה אחת, כדי שיהא נוטל חפץ ממראשותיו וניניח מרגלותיו, והני ד' מרווחות ולא מצומצמות. **ובעו** לה הני ד' אמות דיהבי ליה באמה דידיה או באמה של קודש. ואי אמרת באמה דידיה אמאי לא תני לה במס' כלים פרק י"ר יש שאמרו הכל מה שהו אדם, קומץ מנחה, וחופני הקטורת, והשותה מלא לוגמיו ביום הכפורים כו', ליתני בהדייהו ארבע אמות אמות דאיכא נגס באיברין. פי' יש אדם ארוך ואמתו קצרה שאינן ד' אמות באמתו כתחתיו. ניתני במשנה חוץ מן נגס באיבריו שאין נותנין לו באמתו. ואסיקנא א"ל רב פפא לבריה דרב משרשיא אי אתינא לדקדק כולי האי לא תנינן. מתני' היו **שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה** מביאין **[ואוכלין] באמצע [ובלבד] שלא יוציא כו'.** עד ושתים החיצונות אסורות זו עם זו. פי' כגון שיש ביניהן שלש אמות וכל אחד מהם יושב בשתי אמות שלו, ונשאר לו שתי אמות בזה הצד שביניהם, וכל אחד ואחד מותר לו לטלטל בשתי אמות הקרובות לו, נמצא באחת האמצעית שביניהן מותרין לטלטל. **הכי קאמר** להו ר' שמעון לרבנן מכדי למה הדבר דומה לשלש כו'. מאי

מחיצה של ברזל להפסיקו מחייך עליה ר' יוסי בר' חנינא מאי מעמא קא מחייך אילימא משום דתני לה כר' יוחנן בן נורי לחומרא ואיהו סבירא ליה כרבנן לקולא ומשום דסבר לקולא מאן דתני לחומרא מחייך עלה אלא משום [ט] דתניא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם ודלמא במכונסין אלא משום דקתני צריך מחיצה של ברזל להפסיקו ומאי שנא קנים דלא דעיילי בהו מיא של ברזל נמי עיילי בהו מיא ודילמא [י] צריך ואין לו תקנה קאמר אלא משום דקל הוא שהקילו חכמים במים כדרבי טבלא [יא] דבעא מיניה רבי טבלא מרב מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה א"ל אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים קל הוא שהקילו חכמים במים: וחכ"א אין לו אלא ארבע וכו': רבי יהודה היינו ת"ק אמר רבא שמונה על שמונה איכא ביניהו תנ"ה יש לו שמונה על שמונה דברי ר"מ ואמר רבא [א] מחלוקת להלך אבל לטלטל דברי הכל ארבע אמות אין טפי לא והני ד' אמות היכא כתיבי כדתניא [ו] שבו איש תחתיו כתחתיו [וכמה תחתיו] גופו שלש אמות ואמה כדי לפשוט ידיו ורגליו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר גופו שלש אמות ואמה כדי שיטול חפץ מתחת מרגלותיו ומניח תחת מראשותיו מאי ביניהו איכא ביניהו ארבע אמות מצומצמות אמר ליה רב משרשיא לבריה כי עיילת לקמיה דרב פפא בעי מיניה ארבע אמות שאמרו באמה דידיה יהבינן ליה או באמה של קדש יהבינן ליה אם אמר לך אמות של קדש יהבינן ליה עוג מלך הבשן מה תהא עליו ואם אמר לך באמה דידיה יהבינן ליה אימא ליה מאי טעמא לא קתני לה גבי [ז] יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם כי אתא לקמיה דרב פפא א"ל אי דייקינן בולא האי לא הוי תנינן [ב] לעולם באמה דידיה יהבינן ליה ודקא קשיא לך מאי טעמא לא קתני גבי יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם משום דאיכא ננס באבריו: היו שנים מקצת אמותיו של זה וכו': למה ליה למימר למה הדבר דומה הכי קאמר להו רבי שמעון לרבנן מכדי למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לר"ה מאי שנא התם דפליגיתו ומ"ש הכא דלא פליגיתו ורבנן התם אווש דיורין הכא לא אווש דיורין: [ג] ושתים החיצונות כו': ואמאי כיון דערבי להו חיצונות בהדי אמצעית הויא להו חדא אמר רב יהודה [ד] כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו ועירובה בזו ורב ששת אמר אפילו תימא שנתנו עירובן באמצעית [ה] כגון שנתנוהו

בשני

רבינו חננאל (המשך)

וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות לכל רוח, שהן שמונה על שמונה. ופריש בתלמוד ארץ ישראל [מן] שבירר לו מבעוד יום וקדיש עליו היום, ושמעינהו מן הדא (דת"ל) [ד]לא יכנס דברי ר' מאיר. ר' יהודה אמר [יכנס]. לא על הדא איתאמרת אלא אריושא דפיר[ק]א, מי שהוציאוהו גרים או רוח רעה איתאמרת עליה. א"ר בון מדה ר' יודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו. **תניא נמי הכי ישנן שמונה על שמונה דברי** ר' מאיר, כלומר ארבע אמות לכל רוח ישנן שמונה על שמונה אמות. אמר רבה מחלוקת להלך. פי' אפילו[ן] ר' יוחנן בן נורי לא התיר לו (להלך אלא) [אלא להלך] אלפים אמה, אבל לטלטל דברי הכל ד' אמות אין טפי לא. והני ד' אמות היכא כתיבי. כדתניא שבו איש תחתיו, בתחתיו. וכמה תחתיו, גופו ג' אמות ואמה כדי פישוט ידיו ורגליו. והני ד' מצומצמות דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר אמה אחת, כדי שיהא נוטל חפץ ממראשותיו וניניח מרגלותיו, והני ד' מרווחות ולא מצומצמות. **ובעו** לה הני ד' אמות דיהבי ליה באמה דידיה או באמה של קודש. ואי אמרת באמה דידיה אמאי לא תני לה במס' כלים פרק י"ר יש שאמרו הכל מה שהו אדם, קומץ מנחה, וחופני הקטורת, והשותה מלא לוגמיו ביום הכפורים כו', ליתני בהדייהו ארבע אמות באמה שלו. ואי משום דאיכא נגס באיברין. פי' יש אדם ארוך ואמתו קצרה שאינן ד' אמות באמתו כתחתיו. ניתני במשנה חוץ מן נגס באיבריו שאין נותנין לו באמתו. ואסיקנא א"ל רב פפא לבריה דרב משרשיא אי אתינא לדקדק כולי האי לא תנינן. מתני' היו **שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה** מביאין **[ואוכלין] באמצע [ובלבד] שלא יוציא כו'.** עד ושתים החיצונות אסורות זו עם זו. פי' כגון שיש ביניהן שלש אמות וכל אחד מהם יושב בשתי אמות שלו, ונשאר לו שתי אמות בזה הצד שביניהם, וכל אחד ואחד מותר לו לטלטל בשתי אמות הקרובות לו, נמצא באחת האמצעית שביניהן מותרין לטלטל. **הכי קאמר** להו ר' שמעון לרבנן מכדי למה הדבר דומה לשלש כו'. מאי

תורה אור השלם

1. וְרָאוּ כִּי יְיָ נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמָיִם שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי:

שמות טז כט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גבי יש אמרו משנה היא. נ"ב לעיל דף ל ע"ב מיימי לה מלמתוה: (ב) תוס' ד"ה רבי יהודה וכו' דלמלים דרבי יוחנן ב"ג הוו לכל רוח דהיינו ד' אלפים: (ג) בא"ד ומסתמא דיש להם ד"ס ומשני דהכא ארבע אמות לכל רוח: (ד) ד"ה גופו וכו' דבכתף היו נוסאים:

מוסף רש"י

נהרות המושכין. היינו סתם נהרות שיש להם מקר להלאה ממקום מקור נביעתן, ומעיינות הנובעין. ואין יוצאין מגומות נביעתן ליתכן הלאה, הרי הן כרגלי כל אדם. אין להם שום שביתה לא במקומן ולא כרגלי הנהנעים ולא כרגלי הממלא, שלא כל אדם מולינן ברגליו, לכל מילי דייר ליה שביתה (ביצה לט.) ואפילו הן של ימיל אינן כרגליו (לעיל מו.) ואע"פ שאין מחזיק לחתום כל אדם מולינן למקום שעירב ו' ליל שבת (שבת קכא:). **מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה.** שדרך להיות בה מחילות שנפלו מחמיהן וקיימות מלמעלה ומגויות, מהו שתהיר לטלטל כחותכה שלא תהא כפולה לרה"ר (שבת קא.). **אלא במים.** כגון שחטלה שהיא למעלה מן הים דתנן (לקמן פז:) דעושה מחילה תלויה וממלא, וכן בור שבין שתי תלרות וחלקו במחילה תלויה מלמעלה, ממלא זה מכאן וזה מכאן, ואע"פ שלא עירבו (שבת קא:). **הכל לפי מה שהוא אדם.** ואין חיצונה שוה כלל (לעיל ל:).

רבינו חננאל

מחיצה של ברזל להתיר הימים, חציין לתחום זה וחציין לתחום זה. מחיך עלה ר' יוסי בר' חנינא. ואמרינן אמאי מחיך אי נימא משום דר' חייא סבר לה כר' יוחנן בן נורי דאמר הפקר קונין שביתה, והני מיא קנו שביתה. ור' יוסי סבירא ליה לקולא. כל דמתנא להו לחומרא אחיך עליה. אלא אמאי מחיך משום הא דתניא בהדיא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם. ודילמא מיא דבחרס שבין שני תחומי שבת מכונסין הוו, ומשום הכי תני דקנו שביתה. אלא למה הוה מחיך משום דא' צריךמחיצה של ברזל, ואנן קיימא לן שהקילו חכמים על המים דאפילו תלויה מחיצה מתרת. **מתני' וחכמ' או' אין לו אלא ארבע אמות.** ואקשינן היינו תנא קמא דתנן מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה אין לו אלא ארבע אמות, ש"מ דכל השבת שלא לדעת אין לו אלא ארבע אמות. ופריך רבא שמונה על שמונה איכא ביניהו. והכין הוא בונכא דמתני'